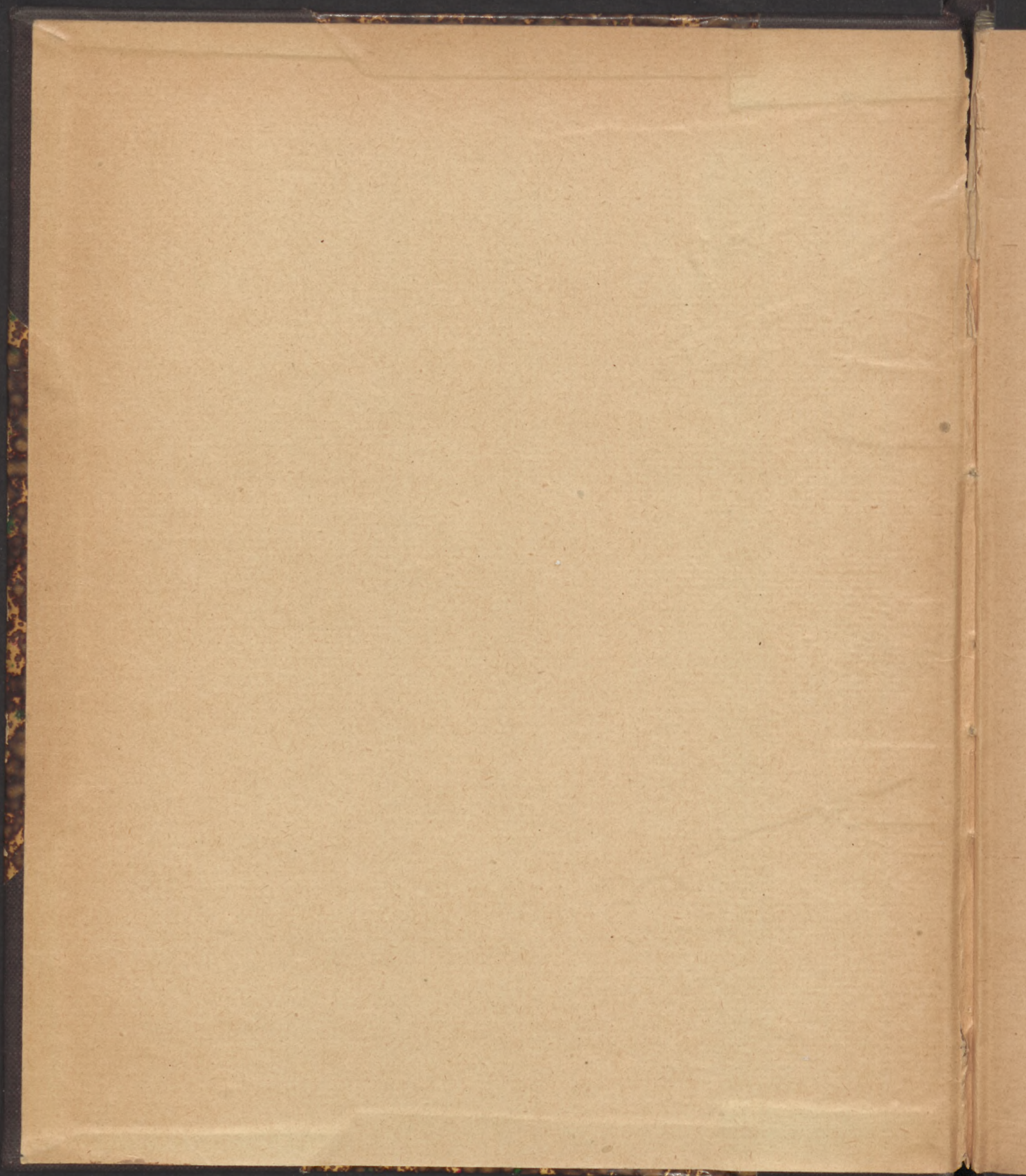
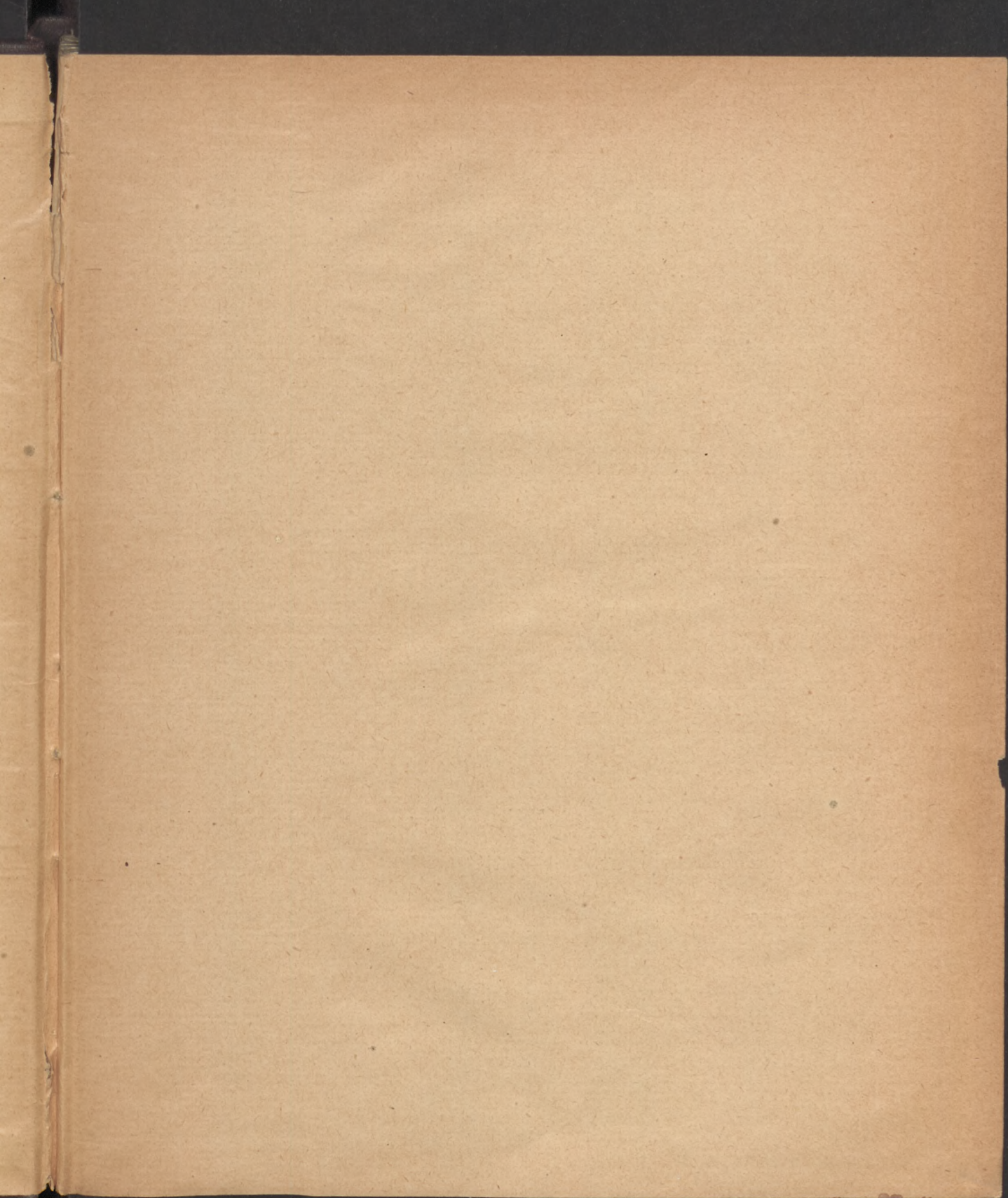
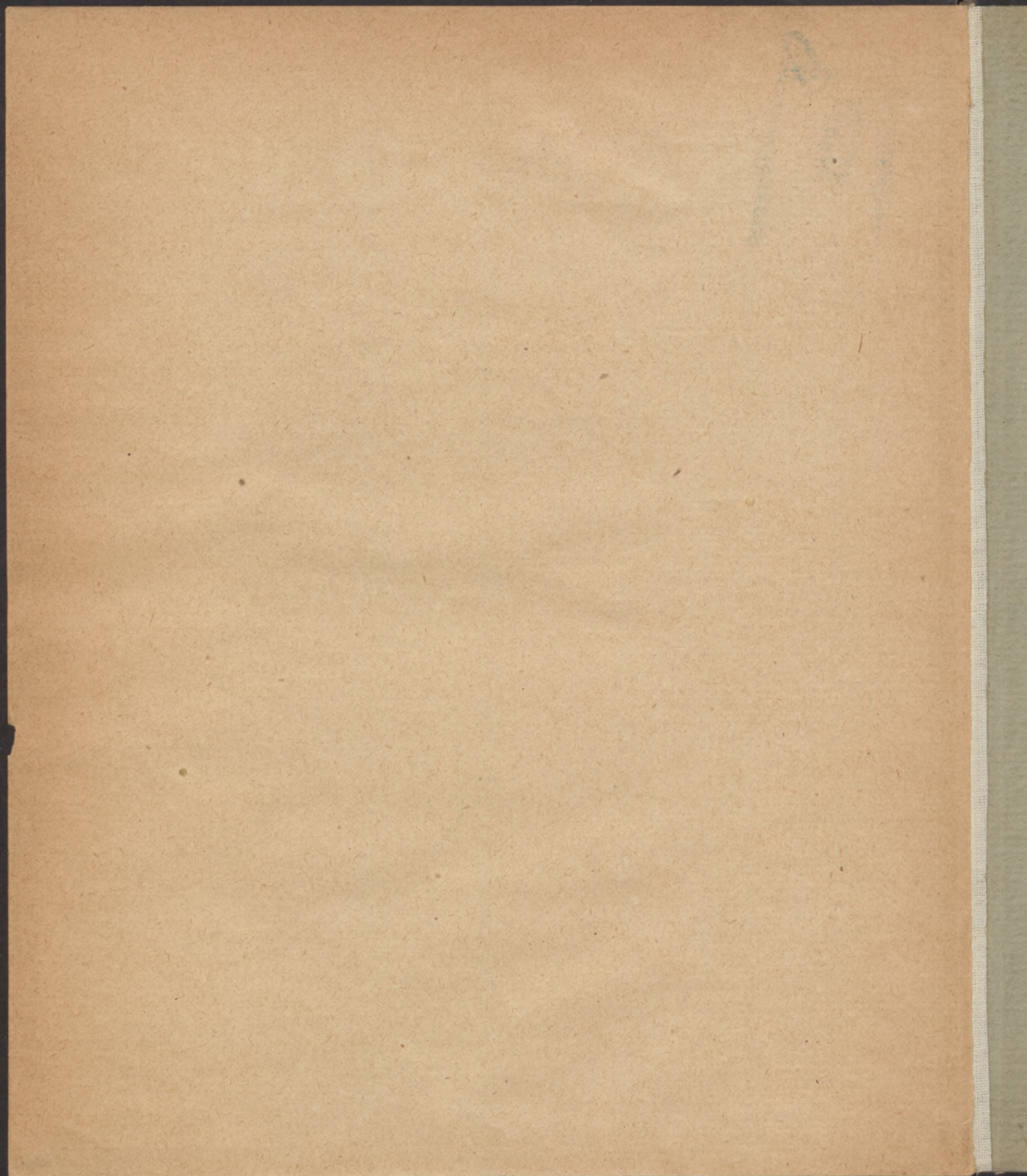

202456

109

SÁMSON

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÁLTAL
A GRÓF NÁDASDY-FÉLE SZÁZ ARANYAS JUTALOMMAL
KOSZORÚZOTT KÖLTŐI ELBESZÉLÉS

IRTA

SZÉKELY SÁNDOR

(Dr. NUSZBEK SÁNDOR)

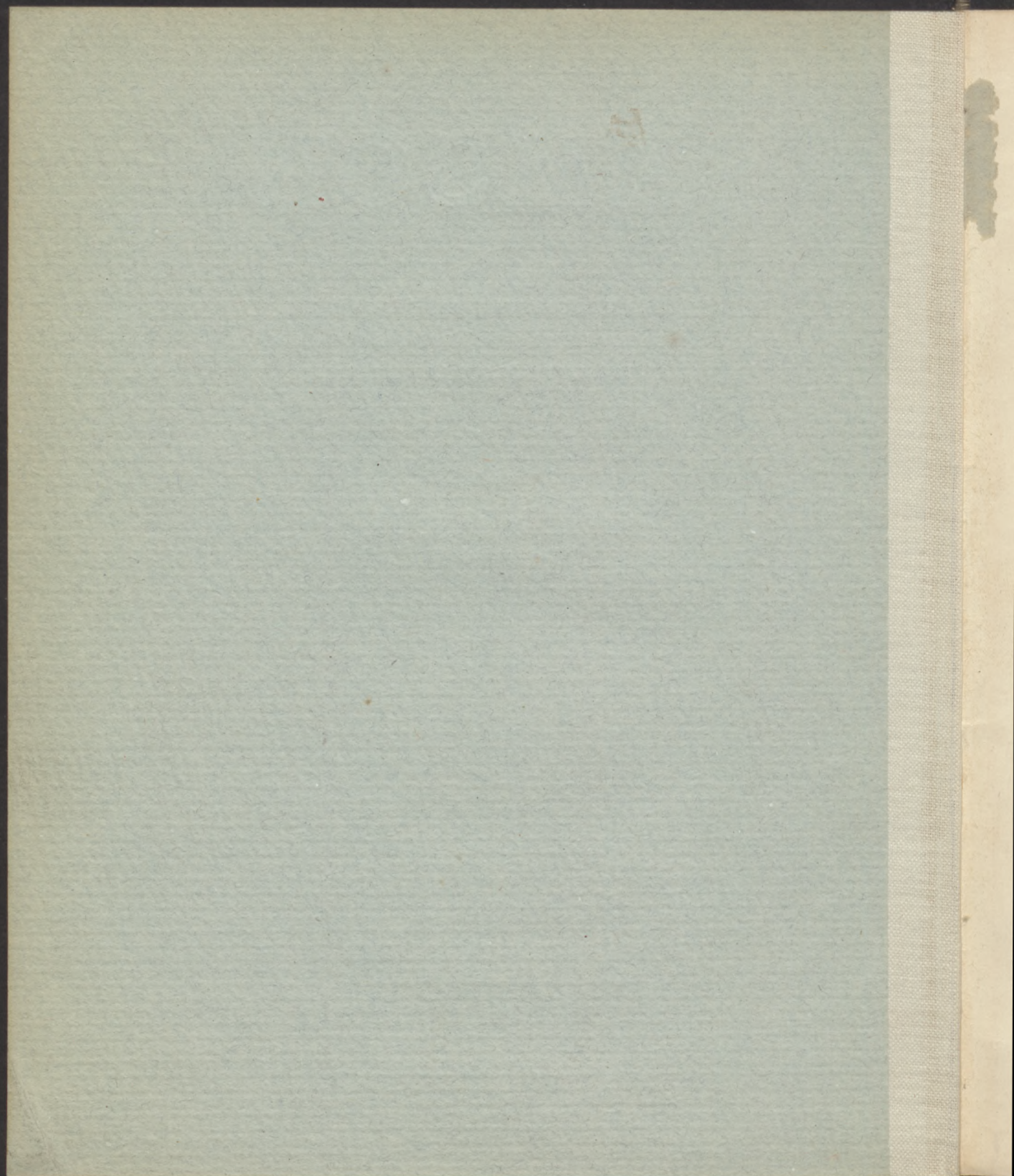
BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1911

Ára fűzve 3 korona.

Köteles példány
FRANKLIN-TÁRSULAT

SÁMSON

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÁLTAL
A GRÓF NÁDASDY-FÉLE SZÁZ ARANYAS JUTALOMMAL
KOSZORÚZOTT KÖLTŐI ELBESZÉLÉS

IRTA

SZÉKELY SÁNDOR

(Dr. NUSZBEK SÁNDOR)

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

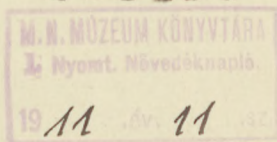
1911

P. o. hung.
2/2

JELIGE: «1908 szeptember 21.»

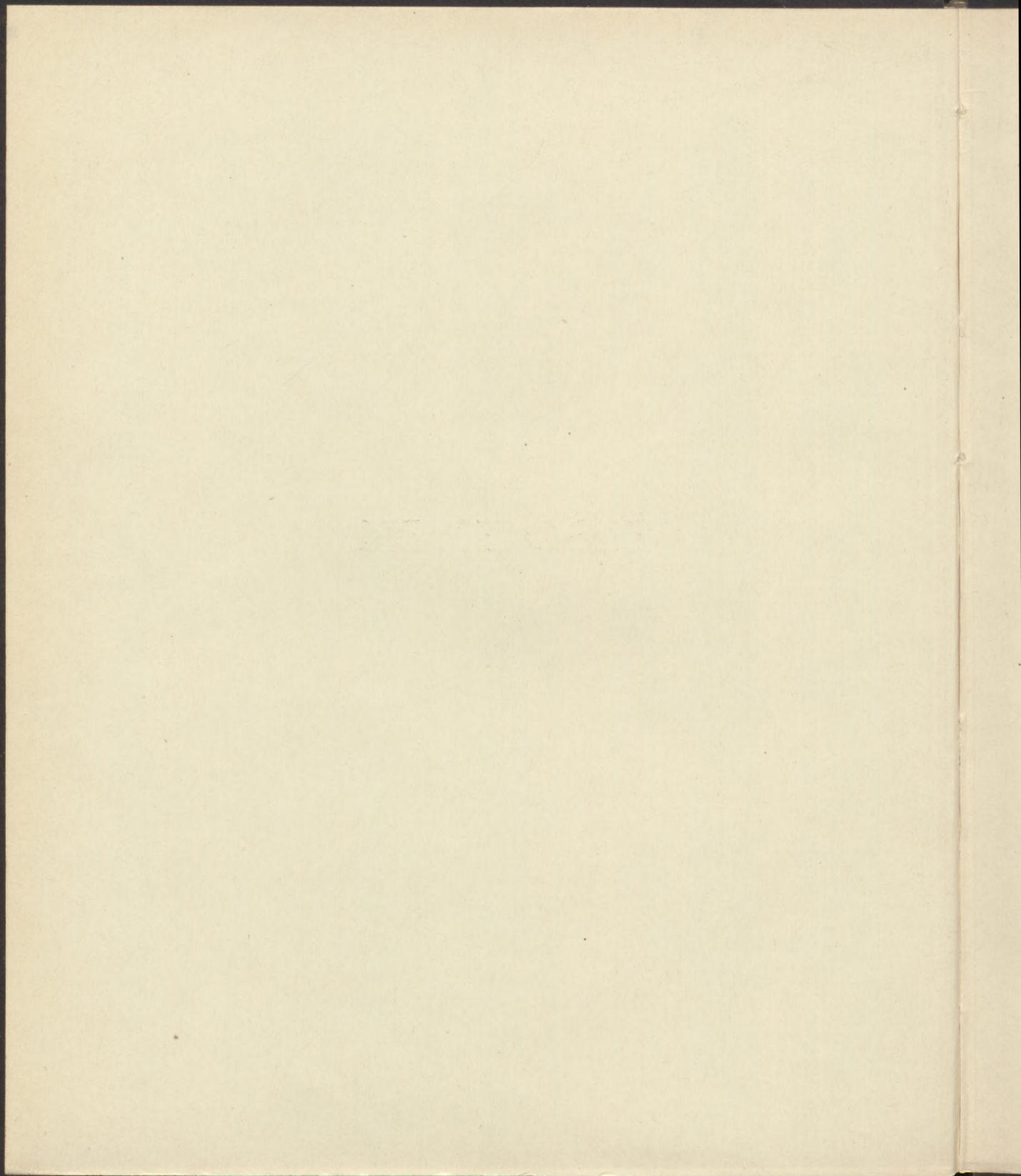

202456

Franklin Társulat nyomdája .

ELSŐ ÉNEK.

... Hajdanta — nagy idő repült el azóta —
Sokkal szomorúbb volt a szép magyar nóta!
Kalászos rónaság piros vértől ázott,
A ki megszületett, az is — halni vágyott...
Zúgó-búgó erdő, négy nagy folyó habja
Fojtott zokogással a magyart siratta,
Mely szabad nemzetből nehéz rabbá válva,
Megalázta fejét a török igába!...

Csodálatos korszak, legendákkal tele!
Melyik népnek adott még ilyet Istene?...
Nemzetünk legjava halt meg igazáért,
Két rövidke szóért: Istenért, hazáért!...
— De, hogy a dologtól messze el ne térjek,
Megpendítem lantom, hadd szóljon az ének,
Régi múlt időknek fátylát széjjelbontom,
Hallgassatok reám, míg a regét mondom!...

Akkortájban történt, hogy egy falu népe
Kis gyermeket talált az útra kitéve,
Pöttöm emberke volt, pár hetes az egész,
De nézése máris szinte daczos, merész!
A mit megfoghatott úgy a jókedvéből,
Ki nem birták venni apró két kezéből;
Az újja fogása mintha aczél volna...
«Ebből vasgyúró lesz!» — vélekedtek róla!...

Hanem ez még semmi! Most jön csak a java!
Egész falu népe, nagya és apraja
Odalett a félsztől, s hányta a keresztet,
Mikor a kis legény sírálni kezdett!...
Mert a mit nem láttak eddig élők-holtak:
Szájában ragyogó apró fogak voltak!
Még pedig nem egy sor — ez a furcsa dolog —
Alul is, felül is két sor fog ragyogott...

Nosza lett rémület a faluba nyomba,
Messze földet bejárt a sok mende-monda!
Mit tegyenek most már, ez a gyermek táltos,
Hisz négy sor foga van, mint a nap, világos!...
Már pedig ha táltos, s mégis veszni hagyják,
Magukra zúdítják az egek haragját,
Míg ha felkarolják — a babona mondja —
Boldog lesz a falu, sohasem lesz gondja!

El is tökélte hát a bölcs tanács egybe,
Hogy ráteszi kezét a csodagyerekre!...
S föl is neveltette szálas daliává,
Három vármegyének legszebbik fiává!
Kereste a kedvét egész falu népe,
Asszonya, embere, fiatalja, vénje,
Úgy jártak utána, oly jól ment a dolga,
Holmi kiskirálylyal nem is cserélt volna!...

Leginkább ereje, az ment csodaszámba:
Nagy kövekkel játszott már gyermekkorába,
Többől csavarta ki a csemetefákat,
Azzal riogatva a kóbor kutyákat,
Majd, mikor felserdült, s pelyhedzett az álla,
Két teli-zsák búzát felkapott vállára,
Egyet pedig szépen foga közzé véve
Valóságos tánczot tudott járni véle!...

S mint az meg van írva kapcsos bibliákban,
Miket mívelt Sámson az régi világban:
Azonos mód most is, nagy ereje révén,
Új csodák támadtak künn a faluvégén!...
Ott is ragadt rajta, bárhogy ellenezte,
Egész falu népe Sámsonnak nevezte,
S mert hogy hét határon nem volt párja-mása,
Ő lett az uraság számadó-gulyása!

Sámsonnak e tisztség dagasztotta máját,
Künn a tenger pusztán verte föl tanyáját,
Rózsás szűrt akasztott napégett nyakába,
Árvalányhaját tett pörge kalapjára;
S amíg fehér szála libegését nézte,
Jóleső reszketést vett a lelkén észre,
Gyöngé fehér galamb volt szívébe zárva...
... Valahol egy kis lány, az is olyan árva!

Délczeg a növése, ringó a menése,
Hamvas, kerek arcza rózsaszál feslése,
Darázs a dereka, számócza a szája...
— Féltve takargatta lelke-fátyolába!...
Hanem a pusztának elmondta a baját,
Vallatóra fogta olykor a furulyát,
S míg szerelmes lelkét titkon belesírta,
Szomorú nótája kirepült a síkra!

... Szőke Körös partján Istók halász lakik,
Bogárszemű lánya hej! dehogy alhatik!...
Berepült a nóta szíve közepébe
Pirosló, derengő Pünkösdi reggelére...
Lelkét czirógatta, fülét csiklandozta,
Pihegő hókeblét hullámbzásba hozta,
S szívárványos szárnyával míg szemére szállott,
Lecsókolta róla a hajnali álmot!...

... Pirkadt... a csillagok már lehalványúltak,
Kelet égperemén tüzes csóvák gyúltak,
Köd feküdt a földön... Kéklő tengeréből
Vörös arczczal a nap akkor merült épp föl...
Sugarai előtt, a mint szerteszálltak,
Mint a vert hadsereg, futottak az árnyak,
Kivillant Nagykúnság kövér, füves tája,
Ott kolompolt Sámson szép, fehér gulyája!...

Esztiike úgy érzé: piros, meleg vére
Egy utolsó cseppig ráfut a szívére,
Kihajlott ablakán, széles kedve támadt,
Harmatos virágot szedett bokrétának;
Leányos szobáját telirakta véle,
Jaj! csak meg ne lássa ősz, öreg szüléje!
Mit fog néki szólni, ha az okát kérdi?...
Komor ember Istók, az ilyest nem érti!...

Bezzeg édes anyja, ha az most itt volna,
Annak elsusogná szívéhez hajolva,
De nem is ismerte, mikor elvesztette,
Ki tudja, hol porlad, hol van eltemetve!?...
Ha az atyja előtt olykor szóvátessi,
Búskomor lesz tőle... Már azt sem kérdezi!...
Szegény Esztikének piros Pünkösdi reggel
Tele lett a szeme keserű könnyekkel...

És ekkor a falról oltalmazva, védve
Lemosolygott rá az Istenanya képe,
S az égi szeretet megváltó hatalma,
Könnyét szárogatta, lelkét vigasztalta ...
— Ott a szent kép előtt — jó szívének ékül —
Bevallá szerelmét pironkodás nélkül,
Odatérdelt hozzá közel, szemtől-szembe,
Mintha a tulajdon édesanyja lenne!...

MÁSODIK ÉNEK.

1574 21500000

Forró nyáridő volt... A nap lángsugára
Mint az oldott kéve omlott a rónára...
Ízzott a levegő, reszketett a kéjtől,
Elfulladt tikkasztó csókjai hevétől!
Még a vén puszta is nekimelegedett,
Kiszórta öléből a rejtett kincseket,
S mint öreg kisasszony: szerelemre vágyva
Tündöklő köntösét keríté magára!...

Tavakat teremtett, pompás palotákat,
Királyi kerteket, csalóka csodákat,
Kaczérkodott velük, villogtatta őket,
Hogy így eltakarja az aszott mezőket!
Sorra előszedte minden varázsszerét,
Bekendőzte arczát, hullámozó kebelét,
S ott, hol ölelkezve egybefolyt az éggel,
Megrakta peremét sok tündéri képpel!...

Esztike, evezve könnyű csolnakában,
Elgyönyörködött a játszó délibábben,
Szerelmére gondolt, az is derűs, napos,
Tűnő délibábhöz mégis hasonlatos!...
Hazug hullámozása, csalfa csillogása
Hátha a jövődők hű, szakasztott mása?!...
Sok örömet ígér — jól esik hallani —
S ki tudja, hogy mit fog egykor beváltani?!...

Egymásra lelnek-é, s mint a föld az éggel:
Összeforr-e sorsa azzal a legénnyel,
A kinek gulyája éppen delelőben
Amoda fehérlik a közel mezőben,
A kinek nevére elpirúl, megremeg...
— Valami névtelen vágyódás lepte meg,
S míg a fiút nézte, míg a könnye pergett,
Nem is vette észre, ami rá közelgett!...

... A látóhatáron lomhán, gomolyogva
Sötét felhők keltek hegygyé tornyosodva;
Vad zivatar készült, viharos fergeteg,
Hogy végig söpörjön a nagy puszták felett!...
Sámson a mezőben álmadozva állott,
Kémlelte az eget, nézte a síkságot,
S hogy tekintetével még messzebb beérje,
Kézze vetett árnyat a szeme fölébe!

Körül fojtó a csend, tikkasztó a meleg,
Sámson alatt a föld olykor meg-megremeg!...
Villan egyet-egyet a fellegek ormán,
Távoli dübörgés felel rá mogorvan,
Feltámad a szél is... sikongva, szilajon
Forgatagot kerget a szíkes talajon,
Tajtékzó tánczot jár a víz borzas hátán,
Mintha lánczát tépné valamennyi sátán!..

Egy vakító sugár, egy szörnyű dörrenés...
Az égbolt, a róna szennyes gomolyba vész,
Meghajlanak a fák sudarukkal porba,
A pusztulás előtt recsegve, hódolva;
Ki többől kitépve, ki derékon törve,
Döngő zuhanással vágódnak a földre,
S csapongva — mint ezer vad, víjjogó átok,
Rikoltozva sírnak a parti sirályok!...

Sámson mozdulatlan állt a fürgetegbe.
Daczolt az orkánnal, telt benne a kedve!
Együtt nőttek ők fel a puszták ölébe,
Bátran nézett hát a vén barát szemébe...
Hagyta, hogy megtépje sötét, csapzott haját,
Sodorja, röpitse fehér gyolcs ruháját,
Megvásott kalapját a szemére vonva
Mint a szikla állt ott karját összefonva!...

... Egyszerre úgy rémlett, hogy folyammentébe
Metsző jajkiáltást csap a szél fülébe!
Valaki vizen van!... Ott éri a veszte...
— Sámson a folyóhoz rohan lelkendezve...
Újra egy sikoltás, de már gyöngén, halkon...
Akkorra a legény már ott van a parton!
Bömböl a zivatar, tajtékot túr a hab,
Körül az ég, a föld egy sötét forgatag...

Igy aztán Sámsonnak akadt dolga elég:
A zivatar porral teleszórta szemét,
Mint a vak botorkált tétovázva lába
Lefelé a parton a Körös hosszába!
Követte a jajsót, amely olykor-olykor
Tompán hangzott felé a zajgó folyóból,
Valami hajtotta, űzte, ösztökélte,
Eszébe sem jutott, hogy koczkán az élte!...

... Míg ezek történtek, a hogy jött, oly hamar,
Úgy viharzott tovább a nyári zivatar...
A szilaj porfelleg, mintha torony volna,
Amott kavargott már hatalmas távolba...
Egyszerre földerült, s a mit Sámson látott,
Ereiben attól a vér is megállott:
Beléfogódzva a tört csolnak szélébe,
Úgy bukott föl, s alá a vízben — Esztike!...

... Sámson visszaretent... Mint a villámütött,
Támolygva, erőtlen állott a part fölött,
Megbénúlt a lelke, földbenőtt a lába,
Hogy a boldogságát veszendőbe látta...
De a másik perczen a varázsnak vége,
Szilajon rohant le a Körös vizére,
Beledobta magát, s két izmos karjával
Viaskodni kezdett a daczos hullámmal!

El is ért a lányhoz, átkarolta szépen,
Úgy úszott ki vele túl a nádas részen,
Ott a vadvirágos puha rétre tette,
Nem esett-e baja, remegve kérdezte...
S Esztikének kezét kezeibe véve,
Belenézett hosszan, mélyen a szemébe,
Úgy, hogy bár nem is szólt, megértette a lány,
S égő rózsák gyúltak arcza fehér haván!...

Hazafelé aztán kézenfogva mentek,
Fényben úszott az ég, nem takarta felleg;
Szebben szólt a madár a lombsátor alatt,
Lábuk nyomán himes, nyilló virág fakadt...
Csak a szemük beszélt... mindakettő lelke
Tiszta örömmel volt csordúltig betelve,
S a szegényes kis ház fönt a part mentébe
Szeretettel hajlott álmaik fölébe...

... Immár kéklő ködök ültek meg a réten,
Sötétedni kezdett, csillag volt az égen...
Öreg Istók halász csolnakában állva
Igyekezett haza a folyón hosszába...
Amoda villogott fehér evezője...
Eszlike lefutott kaczagva eléje,
S a mit nem mert tenni addig soha máskor,
Kitárta a lelkét, elfogva sirástól!...

... Öreg Istók nem szólt... A legényre nézett...
Kérges szive-táján melegséget érzett,
Végigsimogatta galambfehér haját,
Hervadt virágoknak sejtette illatát...
Mint ősszel a levél, azonképpen a mult:
Sápadtan, zizegve fáradt lelkére hullt,
S míg tűnő emléke így felésugároz,
Odavonta lassan mindkettőt magához!...

HARMADIK ÉNEK.

NEW ZEALAND

Jámbor víz a Körös a maga nemében.
Csöndesen folydogál kanyargó medrében;
Nincs ragadó sodra, hullámokat nem ver,
Méltósággal ballag, mint az öreg ember!...
Csak, ha el-elmélyed széjjelterjeszkedve,
Akkor támad néha forgatagos kedve,
Az is csak úgy módján, félig katóra,
Régi divat szerint egy-egy fordulóra!...

Ám kora tavasszal, olvadás időbe,
Mintha ifjú kedve kapna új erőre:
Megdagad, kiárad, fékevesztve vágat,
Zúgva szakítja át a partot, a gátat!
Kicsap a medréből tajtékzó haraggal,
Mértföldeket előnt televény iszappal,
Törve, zúzva rombol szennyes, sárga árja,
Míg a rónák fölött a bolondját járja!...

De ha már kitölté duhajkodó kedvét,
Elhuzódik lassan, mintha restelkednék,
Szépen megjuházik, mint a kezes bárány,
Síró parti csüllők ringanak a hátán ...
A mi kárt okozott, kipótolja bőven,
Betelnek a csűrök akkor esztendőben,
Megfizet busásan minden földi jóval,
Súlyos keresztekkel, széles vontatóval ...

S kétfelől a parton, meddig a szem belát,
Buzogányos fejjel hajladozik a nád;
Töretlen sűrűje, zsombékos buczkája
Kanalas-gém, kócsag királyi tanyája!
Tisztásán vadréczék úszkálnak, tanyáznak,
Útvesztői fölött szalonkák czikáznak,
Porontyos részein, irdatlan mélyibe
Fészkel a vakvarjú, költ az aranylile!...

Hát még estidőben, napáldozat után ...
Akkor lesz csak hangos a lápos ingovány!
Kiáltoz a bibicz, tőkerucza hápog,
Vízibika bömböl, vadliba kóvályog ...
Fütytyentget a teknőcz a mocsaras részen,
Víjjog a halászsas lecsapásra készen,
S álmatagon borúl a nádra, a sásra
Ungok ümmögése, békák vartyogása!...

... Már a hűnyó alkony libbenő ködárnya
Kékesszürke fátylát ráveté a lápra...
A távoli tárgyak elmosódtak lassan,
Sötétedni kezdett körül a nádasban...
Biztos préda után szimatolva, lesve,
Most indul a róka késő éjji lesre,
A töretlen nád közt settenkedve, lopva,
Csörtetve közelget sandán, sompolyogva!...

De a vízlakókat törbe csalni nehéz!
Hűtlen árulója a gyanús zörrenés...
Nyomán a vadmadár ijjedezve rebben,
S kiáltozva kering az estszürkületben...
Percnyi csönd, s a zörej ismét, újra hallik,
A közel náderdő hullámszik, meghajlik,
S kilép sűrűjéből — nem az, a kit vártunk,
Nem a róka, hanem — vén Istók barátunk!...

Otthonos az éren, ismerős a nádon,
Kivájt csolnakával gyakran jár a lápon,
S mit messze elkerül minden jótét-lélek,
Veszélytelen út az kipróbált kezének!
Pedig a víz alatt száz halál leskődik,
A hinár, a fűnyűg odalent szövődik,
A ki belétéved, a kit lehúz horga,
Élve nyeldesi el éhes, sötét torka!...

Istók ismerte az ingovány veszélyét,
Kerülte a tórongy fodros szövevényét;
Olyképp fúrta magát be a gyilkos lábba,
Akárcsak a Körös sík mezőjén járna!
Csolnaka rogyásig ízes, bő fogással,
Csíkkal, tekenőcczel, vadmadártojással,
A mi kevés gondja, akaszthatja szögre,
Jut belőle jócskán délre és fröstökre!...

Ekkép szemlélődve, még észre sem vette,
Hogy a sűrű nádas elfogyott megette,
Elmaradt a sás is, megzökkent a sajka,
Befúródva orral az iszamos partba!
Akkor Istók halász szárogatás végett
Kirakta a fűre a hálókésztséget,
Elfáradt csolnakát hurokra akasztva,
Csatakös lábait megtörlé a gazba!

Majd a súlyos prédát vállra, öltre véve,
Kapaszkodni kezdett föl a gát mentébe...
Vígan indult haza, közel volt a háza,
Amott integetett virágos tornácza!
Virágos tornáczon, ácsolt, fehér padon
Ült egy deli legény, egy délczeg hajadon,
Megismerte őket az öreg ízibe,
Ugyan ki más volna: Sámson és Esztike!..

Akkor a halászlé a karesú bogrács
Vigan rotyogott már az izzó parázson!
Nosza hozzáláttak, jól esett a falat,
Míg az éhük verték, szavuk is kimaradt...
Az öreg csobolyó körbe vándorolva
Csöndesen kotyogott szomjuságuk oltva,
Majd a selymes fűbe heveredtek végig,
S gyönyörködve néztek a földtől az édig!...

Az ingovány felett, aljában a fűznek,
Kékesfehér lángok kergetősdit űznek;
Összetalálkozik néha kettő-három,
S nagyokat lobbannak olyankor halványon...
Ott a lidércz kísért kalandokra vágyva,
Szép leventét csalva liliomos ágyra,
A ki hisz szavának, s az ölébe szédül,
Úgy fogják ki holtan hínáros vizéből!...

Fönn a végtelenben a menny büszke boltja
Holt királyi urát kaczerán gyászolta;
Hulló könnyeitől tündökölt ruhája,
Homlokán szikrázott csillagkoronája...
A folyó tükrében magát nézegetvén,
Szép ezüstös fátyla végigfolyt a keblén,
Remegett a vágytól, lobogott a vére,
Úgy lesett a holdra, halvány kedvesére!...

... Sámson és Esztike egymást átkarolva,
Úgy érezték, mintha lelkük összefolyna!
Elbódítá őket a nyáréj varázsa,
Szótalan gyönyörrel hajoltak egymásra...
Összeforrt az ajkuk hosszú, tiszta csókkal,
Eszükbe sem jutott törődni Istókkal,
Aludt már az öreg fönn a házereszbe,
A benyilló előtt feküdvén keresztbe...

... Egyszerre a legény felriadt nyugtából:
Hangos lódobogás hallott a pusztából!
Csótáros, bogláros, tajtékzó paripán
Három török állt meg Istókék udvarán...
Nehéz felhők szálltak Sámson homlokára...
Mi szél hozta őket késő éjszakára?...
Haragos villámok gyúltak a szemébe,
Ingerülten ment le a kis kert elébe...

A három török is odaért akkorra,
Hogy Sámson meglátták, megrettentek sorra,
Ismerték a hírét, kedvük volna szökni,
De ha már itt voltak, csak ki kellett nyögni:
Török basa küldte őket a leányért,
Hogy megvásárolják kincsért, gazdagságért,
Mert mióta uruk Esztikét meglátta,
Nincsen nyugalma, nincsen csöndes álma!...

Sámson nagy haraggal ráfordult a tarra:
«Ejnye gézengúzok, emerre, amarra!
Ti semmirekellők, hát ti nem tudjátok:
Nem eladók pénzért minálunk a lányok!...
Nagyfejű basátok, mondjátok meg otthon,
Azt izenem néki, sohse sóvárogjon!
Ti pedig üljetek lóra csak szaporán,
S pusztúljatok, a míg nem nézek bot után!»...

Sámson érczes hangja harsogott, mennydörgött,
Meg is ijedt tőle három szegény ördög!
Nem időztek sokat, nem is tanakodtak,
Felkaptak a lóra, nekirugaszkodtak...
Sámson hagyta őket kedvükre szaladni,
S Esztike úgy tudott e tréfán kacagni,
Hogy míg hahotázva jobbra-balra fordult,
Nevetős szeméből a könny is kicsordult!

De biz a nevetést menten elfeledte,
Mihelyest a szemét Sámsonra vetette,
Mert a legény arcza oly borús, sötét volt,
Mint mikor felhőkkel van teli az égbolt!...
Lehorgasztá fejét, alászegve mélyen,
Szótalanul járt-kelt Istókék kertjében,
Tudja a jó Isten, a lelkét mi nyomta...
Hármat is sóhajtott néha egyhúzómba!...

Nagy időbe került, míg Esztiike végre
Rá tudott beszélni szépen a szívére:
«Mondd meg, Sámson, mi fáj? a lelked mi bántja,
Mért nedves a könnytől két szemed pillája?...
Mért nem nézel úgy rám, a mint eddig néztél,
Mért nem melegszel meg a szemem tűzénél?...
Mért neheztelsz, mondd csak, ellenedre tettem?
Isten látja lelkem, tán sohsem vétettem!»...

Szólt, s megeredt könnye két szelíd szemének...
No még csak ez kellett a Sámson lelkének,
Hallani a kérő, bánatos szavakat,
Bizony kicsibe múlt, hogy sírva nem fakadt!...
Mennyire megindult, meg is látszott rajta,
Akárhogy titkolta, reszketett a hangja,
A földet kereste tétovázva szeme,
Ne lássa Esztiike, hogy könnyel van tele!...

«Édes kis virágom, ne beszélj így nékem,
Ha rád haragudnék, nagy volna a vétkem!
De látod, valami ötlött az eszembe,
Attól feküdt úgy rá a bú a lelkemre...
Ősz apád csolnakon a vizeket járja,
Magam sem bízhatom a gulyát bojtárre,
S ha egyedül talál téged ez a három,
Elraboltak volna lelkem, mátkapárom!»...

... Beszéd közben toppant közjük a gazda ...
Csak fölértett ő is a zajra, mihaszna!
A szörnyű futásnak okát tudakolta,
S barázdás homlokát mind összébb ránczolta ...
Fölvillant a szeme, megrándúlt a teste,
Hogy is fogjon hozzá, azt a szót kereste!
De biz jó ideig kellett tétlen állni,
A míg reáakadt, meg tudta találni!...

Tompán szólott Istók, szinte hogy rekedten :
«Öreg vagyok, fáradt, kenyerem megettem!
Örömeim fája virágtalan, száraz,
Élek, vagy nem élek, egyre mégyen már az ...
Közelg a számadás, készül az ítélet ...
De néktek fiaim most nyillik az Élet!
Érett gyümölcséből, míg így összeasztok,
Bizony jól teszitek, ha sokat szakasztok!...

Eddig édes lányom ez a hajlék védett;
Most töltöd alatta az utolsó éjet! ...
Holnap ilyenkorra a sor egyet fordúl,
Ne röpítsen más ki ebből a bokorból! ...
Te reád leskődnek, teutánad járnak! ...
Messze elér keze a török basának!
Menni kell e helyről, futni, menekülni,
Ha nem akarsz rabként elébe kerülni!»

... Esztikének arcza halavány lett egybe,
Vidáman kacagni dehogy volt már kedve!
Piczi két kezével elfödte az arczát,
Bizony még elesik, hogyha meg nem tartják...
De Sámson elüté jó szóval a dolgot,
Lehajolt a lányhoz, szemébe mosolygott,
Pedig hej!... neki is tört ütött szívébe
Az öreg halásznak sejtelmes beszéde!...

Jó darab ideig szótlanul álltak ott,
Mindegyik magával küzdött, viaskodott!
Végre is csak Sámson törte meg a csendet:
«Édes apámuram! Igaza van kendnek!
De ha rajtunk a baj, gondolkozzunk róla,
Hogy segítsünk rajta, ha erre mód volna!
Én már ezt a dolgot meghánytam magamba,
Jó tanácsot mondok, hallgasson szavamra!...

A szomszédos erdő nem messze van ide,
Régi várkastély áll kellős közepibe,
Nincs egy lélek benne, kihaltak régóta,
Mért ne lehetnék én annak a lakója!?...
Elviszem Esztikét, ott rejtem el szépen,
Tornyos büszke várnak kellős közepében,
Ismerős előttem minden zuga, tája,
Kontyos janicsárja, ott találjon rája!...

Azért jer, Esztike! Térdepeljünk ide
Mint férj és feleség ősz apánk elibe!
Tekegyelmed pedig, hogy ott fönn is lássák,
Áldó két kezével adja ránk áldását!»...
... Azzal letérdeltek a vén halász elé,
Ki reszkető kezét föléjük emelé...
— Ünnepeles csend volt, elnémult a hangjok,
Falubeli templom harangja kihallott!...

«Áldjon meg az Isten, én egyetlen lányom,
Vénségem öröme, lelkem, boldogságom!
Te meg, Sámson fiam, légy az édesapja,
Úgy vigyázz szegényre, akárcsak magadra!»...
— Így szólott az öreg, átölelte lányát,
S a könny végigfolyva bánatos orcáját,
Hófehér szakálán úgy csillogott végig,
Mint mikor a mezőn a harmatcsepp fénylik!...

Aztán elköszöntek, ahogy illik szépen...
Esztike még sírt is... a leány érzékeny!
Reszket is (nem csoda!) egy kis hidegláztól,
(Vagy hogy elszakítják a szülői háztól!)
Istók pedig magát aképpen forgatta,
Szalonnás iszákját dagadóra rakta,
Odakerítette a legény nyakába,
Magyaros parolát csapott a márkába!..

Összeölelkeztek, lementek a partra,
Hol a nád közt ringott kikötve a sajka ...
Sámson és Esztike lassan vízreszállott,
A míg Istók halász fönn a parton állott!
S a mikor eltűntek, szótalanúl, lassan
Megindult az öreg a parti nádasban ...
Mardosó bú kezdett a lelkére űlni,
S nem győzte volna a könnyeit törölni! ...

NEGYEDIK ÉNEK.

REGISTERED MAIL

Nagy ideje volt már a folyón a csolnak,
Midőn feltűnt képe a fölkelő holdnak!
Az égről lefoszlott apránként a felleg,
A közeli erdő elősötétellett...
Sámson ott őrködött a csolnak orrába,
Esztiike már aludt, édes volt az álma...
Ringatta a sajka, a mely szép csöndesen,
Úszott a csillogó szőke Körösvízen!...

Rövid idő múlva Esztiike fölérzett,
Mint félénk őzike, riadtan szétnézett...
Sámson meg vigyázva nyughelyéhez lépett,
Ráhajolva kérdé, álmodott-e szépet?...
S a míg gyönyörködtek a nagy éjszakában,
Libegve-lobogó tenger csillagában,
Azalatt a csolnak úszott lejjebb-lejjebb,
Vitte a víz árja, hajtani se kellett!...

Keleten biborpír ömlött már az égre,
Mikorra beértek a sűrű erdőbe,
Százados fák alatt zajtalan haladtak,
Átölelve egymást, csókra csókot adtak!
Elnézték a vizet... lám! az is színt váltott,
Szép haragos zöld lett, s meddig a szem látott,
Tarkán lepte el a vízisás virága...
— Sámson koszorút font Esztike hajába!...

...A kelő nap fénye égett már a fákon,
Hogy a bokrok közül kibukkant a várrom,
Pár evezőcsapás, s úgy repült a csolnak,
Hogy a másik perczben már a parton voltak.
Sámson a ladikot egy bozótba rejtve,
Esztikét vigyázva a partra emelte,
Megölelte szépen, s vígan kezefogva
Indúltak felfelé együtt a romokba!

A vár egyik része egész épen maradt,
Sötétzöld borostyán díszíté a falat,
Csak a másik felét, mely a vízre nézett,
Azt döntötte földre, romba az enyészet...
Elhagyott volt a táj, s azért mégis, mégis
Beragyogott mindent az örök poézis...
S mitől a kövön is nyilló tavasz terem,
Mámorossá tette őket a szerelem!...

Jöttek boldog napok, ábrándos éjszakák,
 Százig elolvasták a kakuk jósszavát!...
 Együtt jártak-keltek az öreg fák között,
 Jöttükre az erdő virágba öltözött...
 De bár minden üdvöt felkínált az Élet,
 Mégis csak volt vágya a kis Esztikének:
 Visszavonta lelke, hazavitte álma
 Szegény öreg atyja ölelő karjába!...

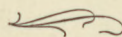
És látta a kunyhót, a rozoga házat,
 Melynek minden fala szegénység, alázat,
 Mely bánatot takart, álmokat beváltott,
 S valahány szöglete: ismerős, megáldott!
 Látta a kis kertet, pár virág az éke,
 Ott állt előtte az édes otthon képe,
 A melynek emléke egész élten által
 Úgy kísért lelkünkben derengő világgal!...

Küzdött maga ellen, szívét csititgatta,
 De még álom sem jött szemére miatta!
 Nem kellett az ital, nem ízlett az étel,
 Töprengésen kapta a nappal, az éjjel!...
 Szemefénye hamvadt, két orczája sáppadt,
 Hervadt rózsáival kiült rá a bánat,
 Letörött a lelke hímes lepkeszárnya,
 Annak, a ki rég volt, csak a romja, árnya!

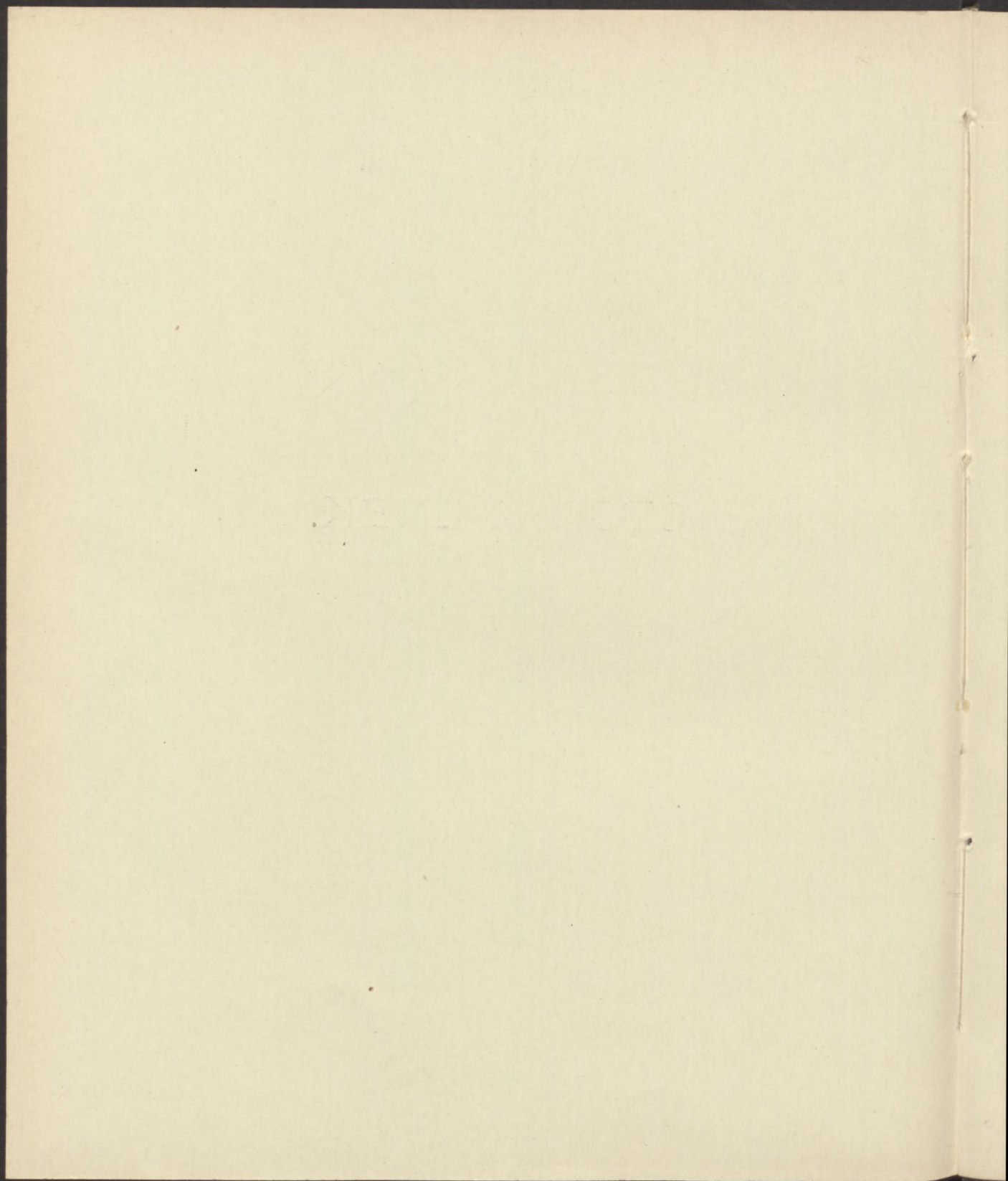
Sámson e változást hogyan látta volna,
Mi lehet az oka, gyakran elgondolta!
De hogy kedvesénél néha szóbahozta,
Esztike a kérdést csókkal viszonzta,
Kipirúlt az arcza, fölragyogott szeme,
Szét is foszlott menten a legény kételye ...
Hisz náluk boldogabb nincsen az ég alatt!
— Elhessegette hát a sötét madarat ...

... Egyszer egy reggelen, midőn Sámson éppen
Gulyáját őrizve bolyongott a réten,
Esztikének vágya új életre kelvén,
Ellenállhatatlan erőt vett a lelkén! ...
Lenyűgözte szívét, szilárd akaratát,
Lázbahozta vérét, józan öntudatát ...
Kiosont a várból, s a csolnakba lépve
Elkezdett evezni az ár ellenébe! ...

Csodálatos érzés üldözte, ragadta,
Karcsú evezőit könnyedén forgatta,
Kíváncsian, kérdőn bólintgatott rája,
A hol elsuhant, a vízisás virága ...
Komoran kísérték a faóriások,
S nem értette intő, hívó suttogásuk!
Szökött — mint a tolvaj, a ki rabolt bőven —
.. Idegen volt ő már ebben az erdőben! ...

ÖTÖDIK ÉNEK.

Este volt... szomorú, hangtalan, fénytelen...
Egy elárvult csillag sem égett az egen;
Nyommasztó csend feküdt a sík rónaságra,
Gyászos feketeség borúlt a világra...
Sötétség mindenütt, egy kis sugár sehol,
De mégis... végtelen távolban valahol,
Mintha dideregne, reszketne magába,
Gyöngye fény szűrődik a nagy éjszakába!...

Ott tanyázik Istók... Máskor ilyentájon
Künn jár a vizeken estvéli órákon,
Hol a lápot bújja, hol a nádist méri,
Míg a mulatsággal hajnalra beéri!...
És ma semmi kedve... Lenn a partoldalba
Nyugtalan, gazdátlan hánykódik a sajka,
Csöndes csobbanással, mintha suttognának,
Lágy habok ütődnek korhadt oldalának...

Ámde öreg Istók azért most se tétlen,
Nagy mesterkedés közt ül a gyalogszéken,
Nem borít a háló... hiba esett benne...
Vizsgálja az inát, hogy is hozza rendbe!
A legjobb léhéből van pedig megkötve,
S tudja Isten! mégis rés támad közöttte,
Bár inaszakadtig, egy szuszra is húzza,
Kimenekül a hal keszegoldalt úszva!...

... Míg szorgos kezében ekként ég a dolga,
Megáll olykor, mintha valamit gondolna!
Szétmorzsol egy könnyet, sóhajtása hallik,
S a más perczben ismét a hálóra hajlik...
De most... hallga! mi volt?... a fejét felüti...
Mintha lánczsörrenés hallanék odaki!
Megdobbant a szíve, hogy eszéhez kapott:
Valaki eloldta a parti csolnakot!...

Nosza talpra ugrott, kirugta a széket,
Mondván kacskaringós, káromló beszédet,
Kapott a sarokból egy jó kezebelit,
Eldöngetni véle a zsvány mindenit!...
Forrt benne a méreg; telve indulattal
Nyomult az ajtónak háborgó haraggal,
Kivágta a szárnyát, szinte kettészakadt,
Rozoga kilincse a kezében maradt!...

És abban a perczben szinte visszahökken,
Valaki kaczagva a nyakába szökken,
Köréje fonódik puha fehér karja,
Barázdás orcáját csókkal eltakarja...
Váravárt, ismerős a szava szólása,
Áldott gyönyörűség gerliczebúgása,
Itt piheg ölében — öröm elgondolni —
Öreg Istók halász alig tudott szólni!...

«Jaj! csakhogy megjöttél, csakhogy újra látlak!
Mióta elmentél, egyre mindig várlak,
Nincs gondtalan napom, nincsen nyugodt álmom,
Csakhogy hazajöttél egyetlenegy lányom!...
Mégcsak a basától se voltak itt többet,
Egy szegény halászlány nem kell a töröknek,
Talál magafajtat nem egyet, de százat,
Maradj újra itthon!... Vidítsd fel a házat!»...

Esztike csak intett... alig állt a lábán,
Aléltan terült el Istók halász ágyán,
Halálra elfáradt, míg a vizet járta,
Nehéz szempilláit mosolygva lezárta...
Az öreg meg lassan, nehogy zajt csináljon,
Végigterítette subáját a lányon,
Maga meg odaült szépen közelébe...
— Bánta is a hálót, akármilyen lesz véle!...

...Majd elgondolkozott... Régi, letűnt idők
Fiatalodtak meg ott a szeme előtt!
Látta magát ifjan, vitézi ruhába,
Patkós paripáján nyargalni csatába...
Villám volt a kardja, szélvész volt a lova,
A hol járt, megrítkült az ellenség sora,
S az a kard még most is itt kísért emlékül...
— Nosza leszólítá a polcz tetejéről!...

Súlyos fringia volt... Egykor, hajdanában
Vigan suhogtatta sok derék csatában...
A halál mezején széles rendet vágott,
Megforgatta párszor az öreg jószágot!...
Előkerült egybe a süveg, a mente,
És a régi, híres, rettegett levente
— Az egész nem tellett néhány pillanatba —
Újra testet öltött megvénhedt alakba!...

Míg így szemlélődött kedvére magába,
Szokatlan derengés kelt az éjszakába,
A puszták peremén kelet felől, távol
Emitt is, amott is valami fellángol...
Istók észrevette, kiment... nézegette...
Azután lehajlott, fülét földretette,
Mozdulatlan figyelt, lélekzetet se vett,
Fakó lett arcza, hogy főlegyenesegett!...

Tovább rá se ügyelt, mi van készülőbe,
Görcsösen fogódott a keze ökölbe!
S karját fölemelve, szótlanúl megrázva,
Mint az árny, sötétlen húzódott a házba...
Odabenn megállott... szilaj tekintettel
Maga körül nézett villogó szemekkel,
De mikor Esztikét az ágyon meglátta,
Útját a rémület bevágta, elállta...

S hogy a jövődöket sorra elgondolta,
Kicsorduló könnye az arcát befolyta,
Rátódult agyára minden cseppnyi vére,
Fojtó keserűség szakadt a szívére!...
Égő halántékán lüktettek az erek,
Imbolygott, megszedült a kemény, vén gyerek...
S mint a komor bika, ha vérszagot érez,
Feljajduló dühvel kapott fegyveréhez!

Azután megtörve odament az ágyhoz,
Elfogódott szívvel lehajlott a lányhoz!...
Titkolva magától önönlelke harczát,
Kérges tenyerébe eltemette arcát...
És hogy a zaj nőtt-nőtt künn az éjszakába,
Kopott kaczagányát keríté nyakába,
Csapzott, ősz bajúszát kétoldalt kifente,
Úgy indult a harczba az öreg leventel...

Künn volt egy percz alatt!... Éppen idejében!
Vérvörösen virradt, pitymallott az éjben...
Kísérteties fényt szórt az éjszakába
Felgyújtott falucskák, városok világa...
Lilaszín volt az ég lángtengerbe folyva,
S mintha a pokloknak nagy ünnepe volna,
Úgy bukkantak elő a pusztán, a gáton
Futó tűzlovasok égő paripákon!...

Istók meg se rezzent... Mi lesz, nézte, várta;
Rozzant viskójának ajtaját bezárta,
Aczélos markában kardja szinte égett,
Fogadni vágyott már a kora vendéget!
— Azok pedig jöttek... számuk kitett százat,
Lopva fogták körül a megrogyott házat;
Kontyos janicsár mind, beste kurafia,
Köztük tízre elég egy magyar dalia!...

És ha dalia kell, Istók ott se kertel,
Hajdanta egymaga több muzulmánt vert el!
Suhog a szablyája, rácsap a törökre,
Szitkot szór a hangja harsogva, dörögve...
Omlik a kit elér a fringia szele,
Körötte az udvar halottakkal tele,
Mint az istennyila gyújtó, tüzes éle,
Úgy sujt erre-arra haragos kedvébe!

De a török sem rest! Hamarost belátja,
Szembe meg nem győzi! Nosza kapja hátba!
Agyafúrt fortélylyal settenkedik orvúl,
Istókkal a világ egy iszonyút fordúl;
Gyilkos csapás zúdúl hátúlról fejére,
Elborítja arcát forró, meleg vére,
Megtorpan, meginog, a porondra szédül,
De ki nem ereszti a kardot kezéből!...

Hanem úgy estében, találomra csupán
Suhint maga körül hármat egymásután,
S lőn néhány töröknek újból gyászos vége,
Útlevelet kapván Pilátus elébe!
Ezzel aztán Istók be is végzé dolgát,
S az Úr elbocsájtva a derék, vén szolgát,
Lefektette szépen a csaták fűvére,
S álomtalan álmot küldött a szemére...

Vége lett a harcznak... Haj! de nagy az ára,
Nem hoz dicsőséget a török basára,
Egész sereg kontyos a fűvet harapta,
Istók a leányát egykönnyen nem adta!
De hol van Esztike? Apró ablakába
Dideregve reszket a mécses világa,
Nem bántja-e szívét kétség, szomorúság,
Hogy ő miatta volt e nagy háborúság!?

Hej! dehogy is bántja, dehogy érti, tudja!
Az ő csillagának megszakadt az utja...
Holtraválra feküdt fehérén, halványon
A szoba sarkában, a vetetlen ágyon!
Végigfolyt a földön szép pirosuló vére,
Önkezével ütött gyilkot a szívébe!
Látta a viadalt, ősz apja elestét,
Ekképp kerülte el gyalázatos vesztét...

... Azalatt az ajtót darabokra szedve
Betódult a népség a leányt keresve,
De a mikor halva, vérbefagyva látta,
A török basa is lelkéből megszánta!
Hozzáment... a fejét alászegte mélyen,
Nagy, fekete önvád borongott lelkében,
Mint a nyári zápor omlott könnye árja,
A kis halászleányt siratta, sajnálta!...

A kemény parancsot ki is adta nyomba:
Fel kell öltöztetni selyembe, bársonyba!
Fűzzék át ruháját skófiomos övvel,
Fonják be a haját gyöngygyel, drágakővel...
Vessenek galyakból illatos nyugágyat,
Szépségéhez illőt, virágosat, lágyat,
Arra fektessék le, s bocsássák útjára,
Körösvíz suttogó, csillogó habjára!...

És a vén Istókot, azt se kell kihagyni,
Végső tisztességet néki is kell adni!
Ilyen daliának kidukál a pompa,
Óriási máglyát hordjanak halomba...
Öntsék le szurokkal mind a négy szegletén,
Azon hamvadjon el a vitéz, vén legény,
Porló, földi része salakká ne váljon,
Ne a földbe jusson, a magasba szálljon!...

... S lőn a parancs szerint!... Zöld ágakat szedtek,
Esztikének puha nyugágyat vetettek,
Ragyogó hajába füzéreket fonva
Betakarták testét selyembe, bársonyba...
Föl is cziczomázták, föl is ékesíték,
Gyönggyel, drágakővel telistele hinték,
És hogy mindeneknek elég legyen téve,
Ott hagyták a tört is szíve közepébe!

Aztán a katonák vállaikra véve
Megindúltak véle a csillagos éjbe,
Bújkált a holdvilág fenn a fellegekbe,
Csodálkozva nézett a sötét menetre!
S hogy vízre bocsájták a halott leánykát,
Ráveté a habra drága ezüsfátylát,
Altatódalt zsongott a hullámok árja,
Hadd legyen nyugalmas az Esztike álma!

A parancs más része, az is be lett tartva:
Rengeteg szálfákat hordtak föl a partra,
Széles ölbe rakták gyöngyöző homlokkal,
Mind a négy szegletén leönték szurokkal...
Kanóczot vetettek... s kis időbe tartott,
Égő máglya füstje sötéten kavargott...
Méltósággal szállt föl a csillagok fele,
Ott borongott benne vén Istók szelleme!...

HATODIK ÉNEK.

H. J. OIK E. J. OIK

Alábukott a nap, az égbolt királya,
Lefordúlt fejről küllös koronája...
Piros sugarakban szétfreccsent a vére
Napnyugati tájak sötét fellegére;
Keletről az árnyak settenkedve jöttek,
Halvány csillagokból bokrétát kötöttek,
Libegő-lobogó kékes lánggal égve
Reászórták végig a hamvadó égre!...

Sámson hangos szóba állván önmagával,
Pihenőre tartott éppen a gulyával,
Fütyörészve haladt az ugaros felett,
Mélázó szemekkel elnézte az eget...
Fönn a nagy magasban egész csapatostól
Húztak a vadruczák szomszéd nádasokból,
Denevér czikázik nyiszegő sirással,
Éjji bogár röpköd tompa, mély bűgással...

Majd a csillagokat szedte Sámson sorra,
Nincs-e hiány bennük, a nagyját számolta!
A míg évek során rótt a mezőket,
Tenyerénél jobban kiismerte őket...
A Fiastyúk, Gönczöl mind helyükön voltak,
Kaszáscsillag körül lobogva lángoltak,
S átkötvén az égen szép ezüst koszorút,
Szende, szelíd fényben tündökölt a Tejút...

Hát a mint így nézte az ég boltozatát,
A csillagos mezőt fénycsík futotta át...
Ezer sziporkázó tűzszilánkra törve
Bolygó meteor hullt valahol a földre!
Sámson összeborzadt... Isten tudja, látott
Elég aláfutó szép csillagvilágot,
S most mégis a szíve zakatolva tombolt,
Merthogy akkor éppen Esztikére gondolt!...

Attól kezdve többé nem volt maradása...
Hajszolta a gulyát, pedig nem szokása,
Odalett nyugalma, úgy érezte, remeg,
Csodálkozva nézett rá a bojtárgyerek;
Hogyha mersze volna, meg is kérdi talán,
Hátha segíthetne a gazdája baján,
De így csak szótalan kullogott utána,
Akárcsak a Bodri, hűséges kutyája...

Hogy feltűnt a falu karcsú, fehér tornya,
Hamvadóra vált a felhők tüzes orma...
Akkor Sámson a bajt a bojtárra bízta,
Maga meg útját az erdőnek fordítá...
Tele volt a lelke kínzó babonával,
Kergette a kétség szeges ostorával,
S míg a vén tölgyessel lelte magát szembe,
Szinte hogy elfogyott a lehellet benne...

De, hogy beléjutott az ős rengetegbe,
Könnyebb lett a szíve, felcsillant a kedve,
Templom ez az erdő és a vár az oltár!
Kedveséhez közel, idehaza volt már!...
Ismerős a fáknak minden apró ága,
Ez most az ő tisztább, boldogabb világa,
Behunyt szemmel el tud igazodni benne,
Mintha itt a nappal egy-örökös lenne!...

Enyhe fény vezérli, szelíd derű várja,
Az ő szerelmetes, galamblelkű párja,
Nyári meleg napja, őszi holdas éje,
Csókos, imádságos édes Esztikéje!...
Kígyózó kis ösvény kanyarog a várból,
Kétfelől beszegve üde vadrózsáktól;
A mikor a gazda nótás szava hallik,
Azon szökik alá, le az erdőaljig...

Sámson dalra gyűjtött, hogy Esztike hallja,
Fölverte a csendet érczes, erős hangja,
Átszállott az erdőn, fölrepült a várba,
De hogy választ kapjon, mindhiába várta!
A virágos ösvény most is eléfutott,
S a legény akkor már dalolni nem tudott,
Édes párja helyett aggodás fogadta,
Rátamadt orozva, torkát fojtogatta!...

Felébredt ösztöne, ez a nyugós gyerek,
Próbálta altatni, hátha elszendereg?!...
De csak nem csitult le az ebadta lelke,
A míg az éhségét rendre el nem verte;
Telhetetlensége beillett csodának:
Rátapadt lelkére édes gazdájának,
S míg ölében magát kedvére kiríttá,
A mi kis hite volt, egy cseppig kiszíttá!...

Elkezdett a szíve vadúl kalapálni,
Nehezen tudott csak a lábán megállni,
Megindult a világ körötte forogva,
Úgy ment föl a várba, szinte tántorogva!
Azt hitte, inognak fölötte a falak,
Százados boltívek mind reáomlanak,
A hol járt, a földet folyótűznek hitte,
Míg a lelke súlyos keresztfáját vitte!...

S láttad-é a pókot, hogy motollál lába,
Mikor légy csapódik csalfa hálójába,
Mint szövi prédáját százszor át meg által
Csillogó, nyugózó, halálos fonállal? ...
Sámsont is a sejtés akképp fogta körül,
Előbb környékezte kémkedve messziről,
Majd összébb bogozta szálát körülötte,
A míg utóvégre egy gúzsba kötötte! ...

Föld porába sújtva, kővémerevedve,
Hol elsárgúlt arcza, hol piros lett egybe,
Azon kapta magát, hogy a lelke reszket,
Az erős, hatalmas férfi félni kezdett,
S úgy földetlen fővel, csak gyalogos szerrel,
Asszonyát keresni elindúlt az ember ...
Búra hajlott szívvel, nagy tusakodással
Tébolyogni kezdett szembe a folyással! ...

... Ezüst esőt szórván a fák sudarára,
Akkor ért fel a hold épp a vár fokára,
S a míg pihent egyet, a hogy máskor szokott,
Mindenik ablakán sorra bepislogott ...
De biz ott ma este senki sem fogadta,
Kíváncsi szemeit bárhová forgatta,
Kaczagást se hallott, világosság se volt,
Gondolt hát egy nagyot és tovább bandukolt ...

Felkapaszkodott a vártorony hegyébe,
Neki-vörösödött pufók, kerek képe,
Ragyogó homlokát a verejték fedte,
Egy-egy felhőrongygyal váltig törülgette...
De a nagy fáradság nem esett hiába:
Megpillantá Sámson az erdő aljába,
Kanyargó Köröspart virágos tetején
Egyedül, komoran ballagott a szegény!...

Egy darabig nézte, hogy megy tovább-tovább,
Majd utána küldte valahány sugarát,
Hogy a merre bolyong, botorkál a lába,
Hintsenek világot szomorú útjára!
Sámson pedig ment, ment, mint az árny sötétben,
Tán észre sem vette a holdat az égen,
Mi van körülötte, nem is figyelt rája,
Tétovázva nézett a Körös habjára!...

Hát a mint a ringó habrodrokat nézte,
Valami sötétet vett a vízben észre,
A meder közepén, virágos nyugágyon
Halott lányka úszott feléje halványon...
Ruhája átfűzve skófiomos övvel,
Befonva a haja gyöngygyel, drágakővel,
S az az úszó holttest... megfagyott a vére!...
Szörnyen hasonlított szegény Esztikére!

... Mint a hím oroszlán künn a sivatagon,
Párját veszni látván felszökik szilajon,
S holt nősténye körül bögve és morogva
Barázdákat hasít az izzó homokba:
Úgy rohant le Sámson tompa orditással,
Szeldelte a vizet hatalmas csapással,
S szép halott kedvesét átölelve tartva,
Kifosztott koldúsként vitte föl a partra!...

Kivette a tört, mely szívébe volt mártva,
Szótalan tette be a szűre újjába,
Költögetni kezdte szelid szóval, szépen:
«Ébredj fel, Esztikém, lelkem, feleségem!»...
Bevitte a várnak legeslegmélyére,
Roskadozó térdel letérdelt melléje,
S a mint megcsókolta a hideg ajkakát,
Éltében először zokogásra fakadt!...

Azután sírt ásott, parányi sírt, mélyet,
Legyen nyugodt álma szegény Esztikének!
Saját ruháival kibélelte lágyra,
Hogy ne fázzék benne az ő boldogsága...
Hosszasan, görcsösen karjaiba zárta,
Egy utolsó csókot csókolt az ajkára,
S a lehantolt sírnál esküt tett az égre,
Nem folyt bosszúlatlan az Esztike vére!...

Azidőtől Sámson megváltozott szörnyen . .
Pusztítva, gyilkolva járkált a vidéken,
Vad haramia lett, a muzulmán réme,
Rettegett volt neve három vármegyébe!
A mit a töröktől összerabolt, szedett,
Az erdőbe hordta a roppant kincseket,
S a mint a krónikák, a legendák írják,
Körülrakta velük az Esztike sírját...

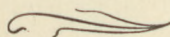
De csak a félholdnak volt szörnyü ostora,
A saját fajtáját nem bántotta soha,
Pártolta a gyöngét, az erőtlent védte,
Az egész helysége áldás volt az élte!...
Pusztá híre nyomán — mintha volna átok —
Reszkettek a spáhik és a janicsárok,
Neve hallatára megszaladtak gyáván,
Át se mertek lépni a falu határán!...

... Hanem idők multán ő is csak elaggott,
Rettentő ereje naponként hanyatlott,
Ölmagas termete — büszke czédrus szála —
Megroskadt, meghajlott az Idő szavára!...
Nem az eget mérte éles, merész szemmel,
Csak a földet nézte, mint más öreg ember,
A sok hánat között míg megőszült haja,
Eltakarta őt is az örök éjszaka!

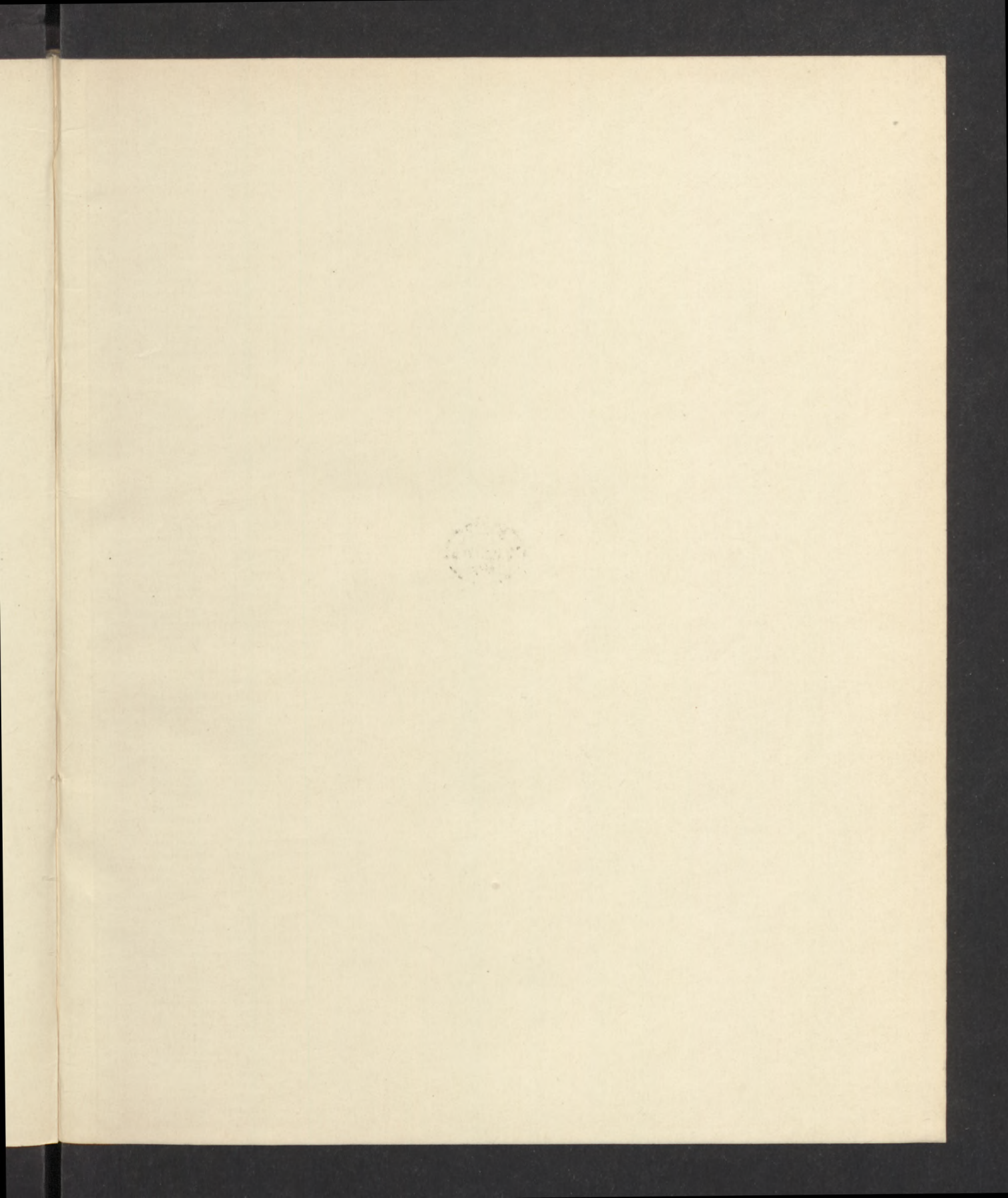
Ám halála sem volt a törökre áldás,
Ellepték a határt, mint a sáskajárás...
De balúl ütött ki, akármibe kezdtek,
Dőghaláltól, láztól ezrével elvesztek!
Hát még a puszta vár, az adott csak gondot!
Százszor felépíték, százszor összeomlott...
Átok szakadt rájuk a földről, az égről,
El is takarodtak végképp a vidékről!...

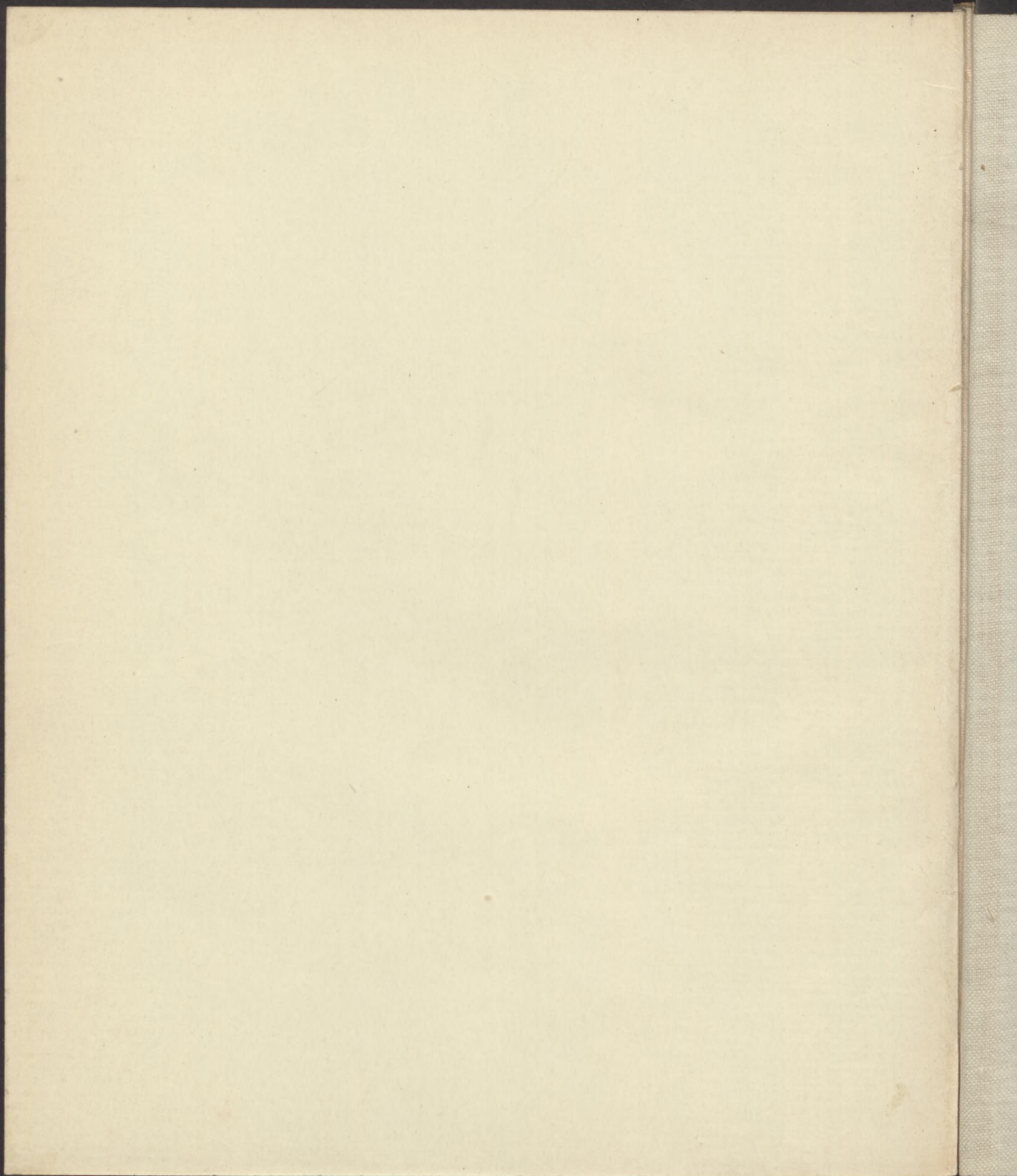
Sámson vára pedig omlik napról-napra,
Maholnap alig lesz egynéhány darabja,
Szomorú ott minden... Kerüli a gyerek...
Hangtalan borúl rá az öreg rengeteg!
Hanem éj idején, csöndes éjféltájban
Most is halk suttogás hallik még a várban,
S míg a hold kísértő, sáppadt fénye rezdül,
Édes borzongás fut az erdőn keresztül!...

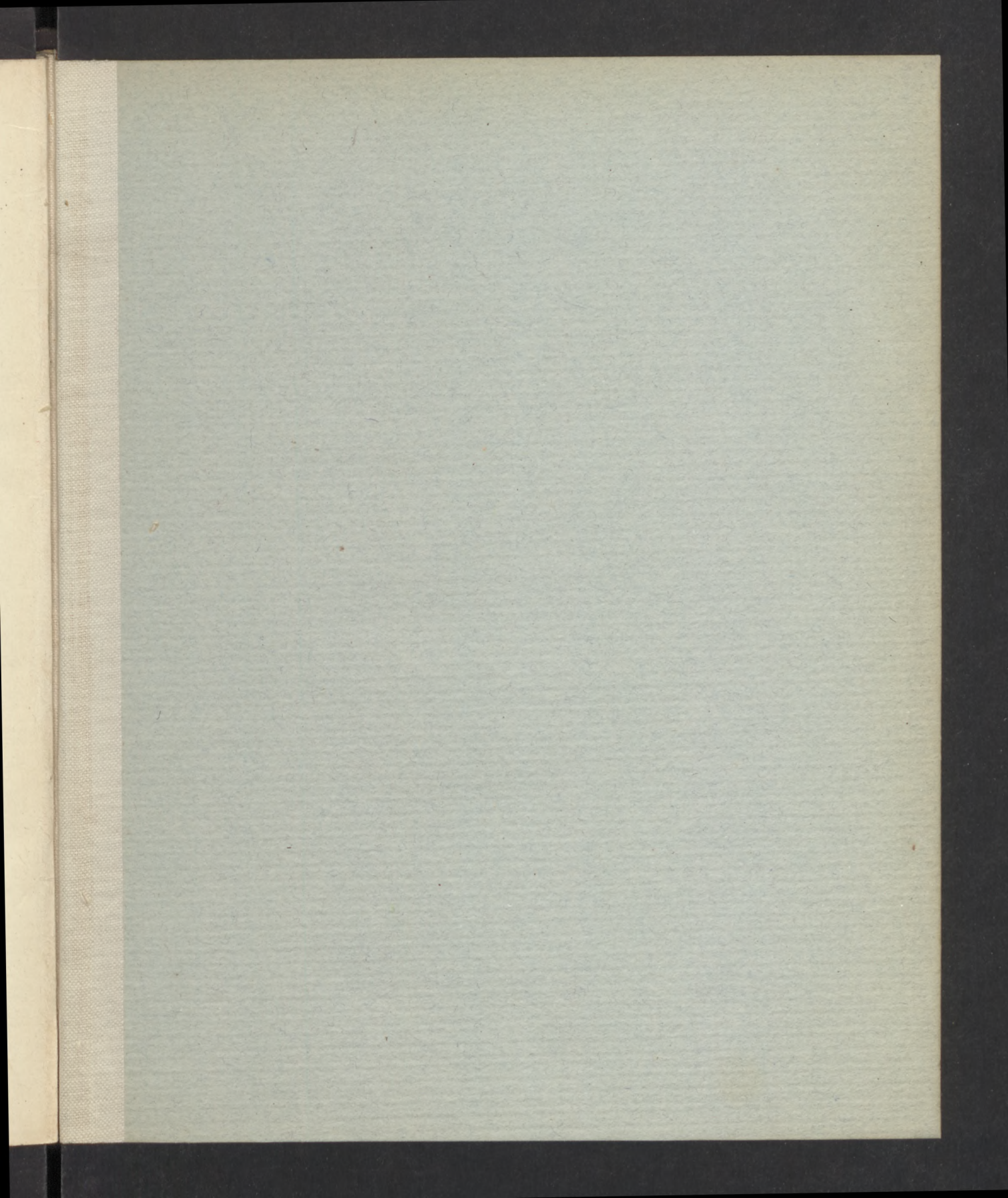
... Ilyenkor a pásztor, a ki arra téved,
Érez szíve táján csodás melegséget!...
Körül minden alszik, titkon int az óra,
Akkor indul Sámson bús találkozóra....
... Omlatag falak közt régi závárr pattan,
Öles, komor árnya ott suhan sáppadtan;
Most is csókra várja — ez a köznép hite —
Minden áldott éjjel szépséges Esztike!...

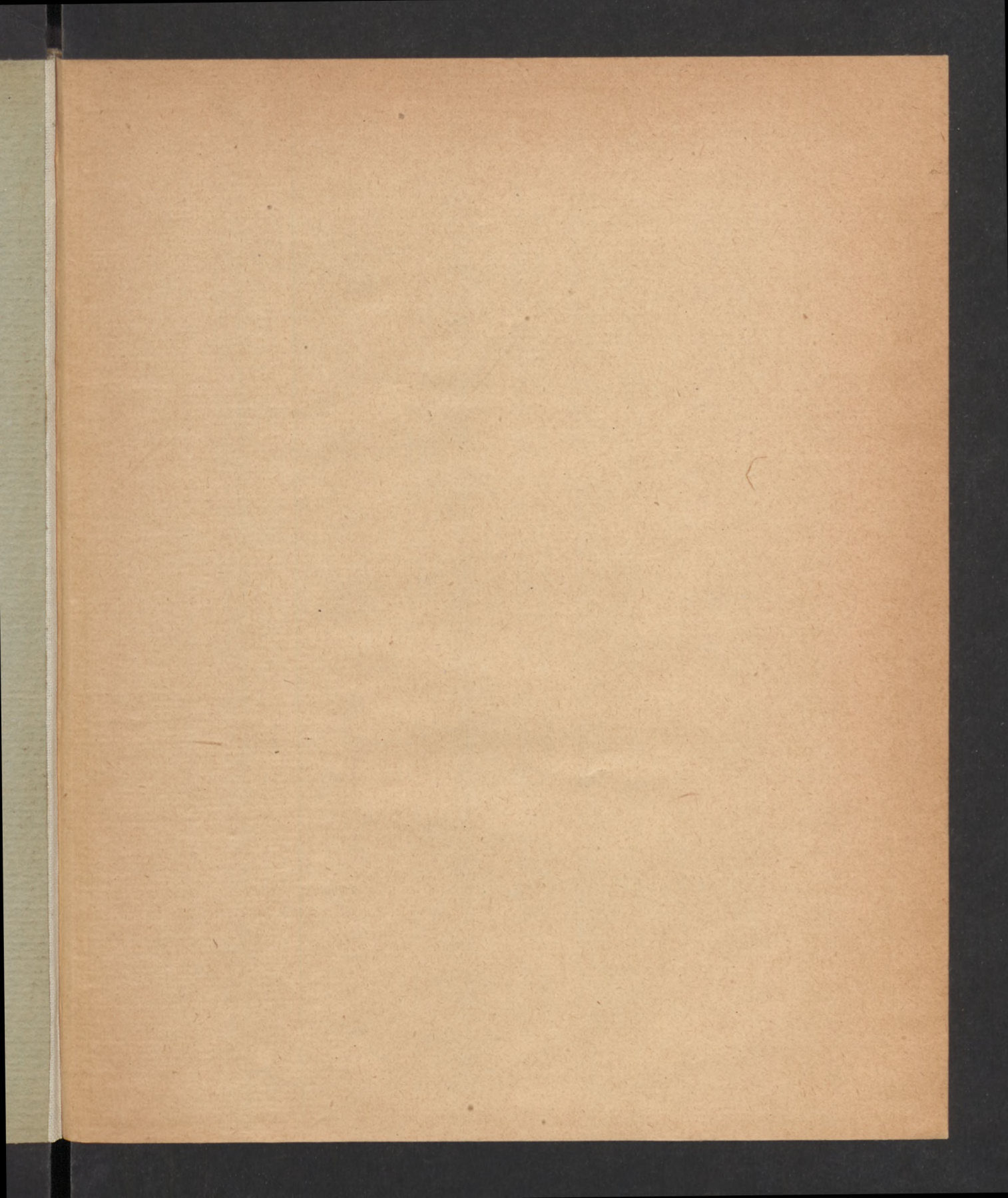

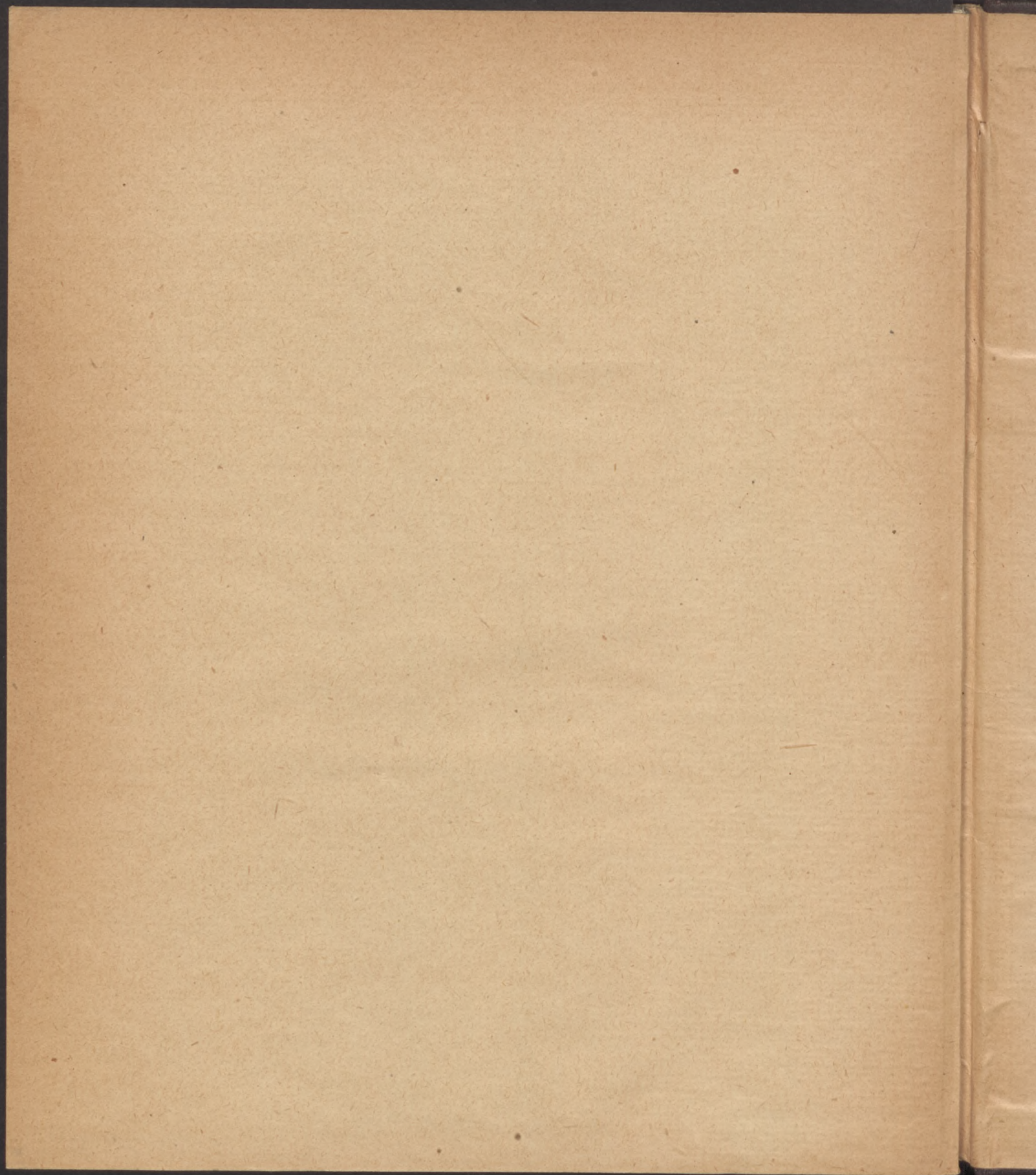

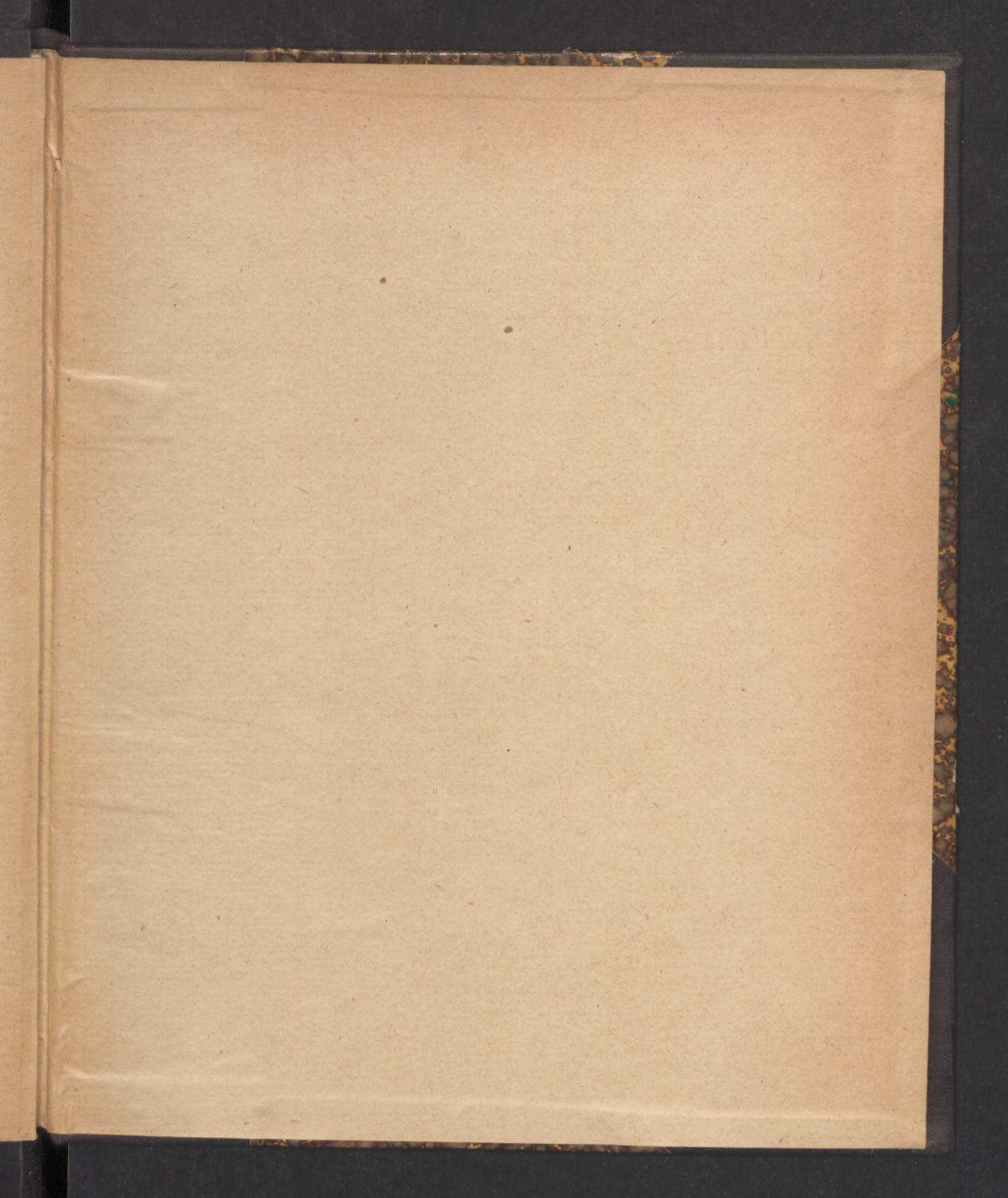

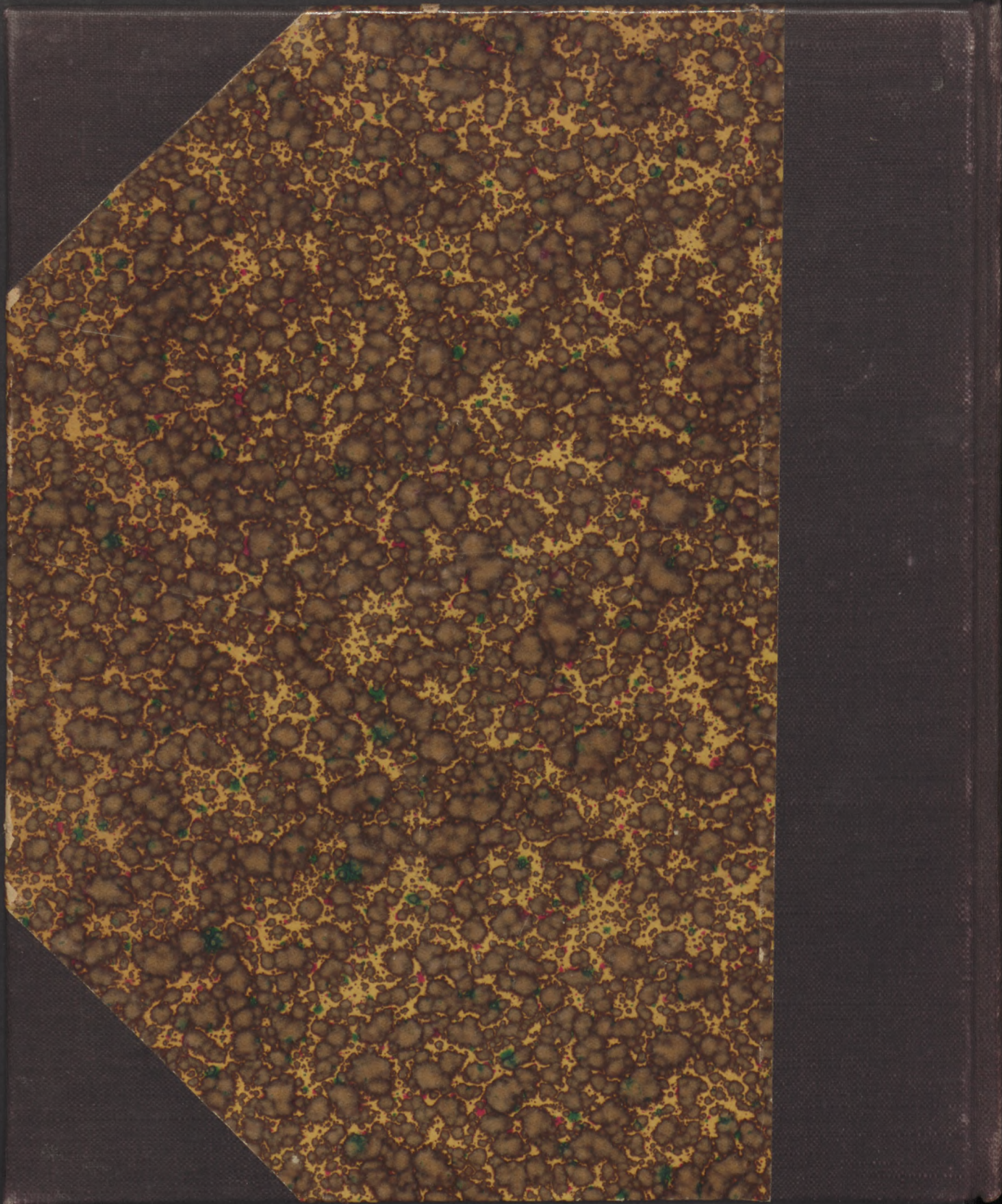

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Székely

Sámson

N. M.